

Feblesa de tutories: manca de feedback i autoregulació en l'estudiant d'infermeria. Valoració de l'avaluació continuada en l'assignatura Ciències Psicosocials Aplicades a la Salut en el Grau d'Infermeria (EEES), (2009-2010).

Tutorial weakness: lack of feedback and self-regulation in nursing student. Evaluation of continuous assessment in the subject Applied Psychosocial Sciences at the Health level of Nursing (EHEA) (2009-2010)

Sabater-Mateu, Mª Pilar; Puig-Llobet, Montserrat; Honrubia-Pérez, María; Lluç Canut, Mª Teresa.

Membres del Grup d'Innovació Docent Consolidat (GIDC) GIOTEI (Grup d'Infermeria Orientat a Tècniques Educatives Innovadores)

Departament d'Infermeria de Salut Pública, Salut Mental i Materno-Infantil. Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona.

Cóm citar aquest document: Sabater, Mª P.; Puig, M.; Honrubia, M.; Lluç, Mª T. Feblesa de tutories. Manca de feedback i autoregulació en l'estudiant d'infermeria Àgora d'Infermeria (AgInf) Vol.15.2 Juny 2011

Resum: En el nou model derivat de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), l'ensenyament aprenentatge (E-A) es centra en l'estudiant, enfront del rol més destacat del professor en l'ensenyament tradicional. El procés d'experimentació al que assistim en el nostre medi, requereix la valoració de les primeres experiències. **Objectiu:** L'objectiu d'aquest estudi és identificar si la metodologia utilitzada en l'assignatura Ciències Psicosocials Aplicades a la Salut, en el Grau d'Infermeria a l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona, està ben enfocada per assolir una avaluació continuada de qualitat. **Metodologia:** Es presenta a través d'un estudi descriptiu. La població estudiada mitjançant un qüestionari, ha estat els estudiants dels quatre grups de primer curs, del primer any de desenvolupament del Grau d'Infermeria en el nostre Centre, passades el curs acadèmic 2009-2010, amb una mostra total de 221 alumnes. **Conclusions:** Els resultats permeten tres franges interpretatives: 1) qualificació de notable que fa referència a la modalitat disciplinar i experiència docent del professorat, 2) qualificació entre notable i aprovat referida a la metodologia didàctica i organitzativa, 3) qualificació d'aprovat que fa referència a les tutories.

Paraules clau: Espai Europeu d'Educació Superior. Grau Infermeria. Avaluació continuada. Valoració metodologia didàctica. Ciències Psicosocials Aplicades a la Salut. Tutories.

Abstract:

In the new model the European Higher Education Area (EHEA), the learning (EA) focuses on the student versus the teacher's role more prominent in traditional teaching, the process of experimentation what we witness in our environment requires the evaluation of early experiences. **Objective:** The objective of this study is to identify whether the methodology used in the course Applied Psychosocial Sciences in Health, School of Nursing Degree in nursing from the University of Barcelona, is well focused to achieve a continuous assessment quality. **Methodology:** Is presented through a descriptive study. The study population were students of the four groups of first year, first year Bachelor of Nursing Development at the Center, past the 2009-2010 academic year, with a total sample of 221 students.

Conclusion: The results allow three bands performing: 1) notable qualification that refers to the type of discipline and teaching experience of teachers, 2) qualification between notable and approved referred to the teaching methodology and organization, 3) approved qualification refers to tutorials.

Keywords: European Higher Education Area. Degree Nursing. Continuous assessment. Teaching methodology. Applied Psychosocial Sciences for Health. Tutoring.

Introducció

En l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), els processos d'avaluació s'han convertit en centre d'interès formatiu (per al professor) i formador (per als estudiants) de forma que segons Allen (1998) i Seidel i Walters (1997) el diagnòstic progressiu del seu procés, permeti la superació continuada de reptes¹ i aquests resultats acabin repercutint en la producció acadèmica i en la formació de millors professionals per a la nostra societat.

Al llarg de la present dècada, el professorat universitari hem tractat d'assumir i integrar el canvi pedagògic i didàctic fruit de la filosofia de l'EEES. Segons Mora i Vidal (2000), Informe Bricall (2000), Muchavila (2001) Gairon (2001), Informe Pascual (2001), entre altres, els plantejaments europeus no són nous i tracten de resoldre alguns problemes universitaris que afecten als estudis superiors². No obstant, ha estat previst, que la incorporació d'aquesta nova cultura formativa, requeriria temps per als docents, integrant -potser menys referida- la modalitat adaptativa de l'estudiant. L'estudiant, no solsament forma part del procés, sinó que la seva co-responsabilitat formativa, juntament amb la del professor, és fonamental, segons apunten autors com Dochy Segers i Suijsmans (1999), Browun i Knight (1994), Bould (1991), Fañchikov i Boud (1989). En conseqüència, segons Stefani (1998), és essencial que en els processos d'avaluació també participin els estudiants, de forma que adquireixin el rol d'actors que els hi pertoca, en el disseny d'entorns pedagògics actius i creatius¹.

En el cas que es planteja, l'assignatura de Ciències Psicosocials aplicades a la Salut, prové de la fusió de dues assignatures pertanyents a l'actual titulació en extinció, de Diplom en Infermeria. Per una banda, les Ciències Psicosocials i per un altra, la Infermeria Psicosocial i de Salut Mental, donant lloc aquesta fusió a la nomenclatura actual.

La nova assignatura integra activitats diversificades com ara classes magistrals, seminaris, tutories (presencials o virtuals) que complementen l'acció docent³, treballs autònoms per part de l'estudiant (ex. comentaris de text i pla de treball individualitzat) així com treball cooperatiu de camp consistent per ex. en l'elaboració d'un cas, per citar algunes modalitats rellevants. En la implementació inicial del Grau d'Infermeria en el nostre Centre, hem volgut conèixer tant el resultat de l'esmentada fusió d'assignatures, com la valoració del desenvolupament de la nova meto-

dologia didàctica, així com l'actuació del professorat, en tots els casos, sota la percepció de l'estudiant, deixant oberta la possibilitat futura d'ampliar les dimensions de l'estudi que es presenta.

Desenvolupament

Objectiu

► Identificar si la metodologia utilitzada en l'assignatura Ciències Psicosocials Aplicades a la Salut, en el Grau d'Infermeria a l'Escola d'infermeria de la Universitat de Barcelona (UB), està ben orientada per assolir una avaluació continuada de qualitat, segons la filosofia de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES).

Disseny

► Estudi descriptiu i transversal. S'ha utilitzat un qüestionari d'elaboració pròpia amb preguntes tancades com a instrument per recollir les dades.

Mostra

► Estudiants dels quatre grups de primer curs, del primer any de desenvolupament del Grau d'Infermeria en l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Barcelona, que varen assistir a classe el dia que es varen passar les enquestes (n= 221 alumnes); curs acadèmic 2009-2010.

Instrument

► El qüestionari utilitzat consta de preguntes tancades amb valoració de 0 (menys importància) a 10 (més importància) en l'assignatura de Ciències Psicosocials Aplicades a la Salut. Les variables analitzades a partir del qüestionari han estat: **a)** La realització de tutories, **b)** La metodologia de classe, **c)** La documentació lliurada, **d)** La comprensió dels continguts en funció del nivell, **e)** Foment del professorat a la participació dels alumnes, **f)** La disposició del professorat per aclarir dubtes, **e)** La distribució dels continguts en dues parts diferencials, **g)** L'organització general de l'assignatura, **h)** L'assoliment de les teves expectatives, **i)** Exposicions clares per part del professorat, **j)** Desenvolupament i **k)** Continguts.

Anàlisi de dades

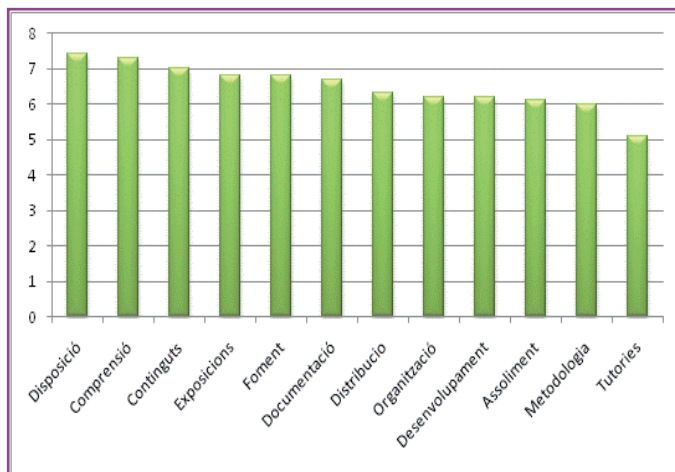
► Anàlisi descriptiva per a totes les variables del qüestionari, determinant les freqüències i percentatges, així com la mitjana. S'ha utilitzat el paquet estadístic PASWS, versió 17.0

Resultats

► Els resultats obtinguts, mostren que la disposició del professorat ha estat la pregunta més ben

valorada per part de l'alumnat amb una mitja de 7,4. En segon lloc amb un 7,37 es valora la comprensió dels continguts en funció del nivell de l'alumne, en tercer lloc valoren amb un 7 els continguts de l'assignatura, en quart lloc les exposicions clares per part del professorat amb un 6,79, en cinquè lloc amb un 6,77 el foment del professorat a la participació dels alumnes, en sisè lloc es valora amb un 6,76 la documentació lliurada, en setè lloc amb un 6,3 es valora la distribució dels continguts en dues parts diferencials, en vuitè lloc, amb un 6,2 coincideixen l'organització i el desenvolupament general de l'assignatura, en novè lloc tenim l'assoliment de les expectatives de l'estudiant amb un 6,17, en desè lloc la metodologia de classe és valorada amb un 6,12, i en últim lloc es valora la realització de tutories amb una mitja de 5,1 (gràfic 1).

Gràfic 1: Mitjanes dels resultats dels quatre grups d'estudiants del Grau d'Infermeria. Curs 2009-2010.

Discussió i conclusions

En general la diferència de puntuació entre grups ha estat poca, ja que l'organització i dinàmica de l'assignatura és similar en els quatre grups. L'experiència dels resultats dels exàmens en la metodologia tradicional, ens manifesta que la rendibilitat acadèmica és major (millors notes) en els grups del torn de matí, en relació al del torn de tarda, que en general acull major nombre d'estudiants que treballen, però no podem pronunciar-nos en aquest sentit, degut a que aquesta variable no formava part de l'objectiu de l'estudi. No obstant, com apunten Fuente, Martínez Vicente, Peralta et al⁴, interessa recordar aquí que l'aprenentatge és individual i no lineal,

En definitiva, els resultats de la suma de les mitges per als ítems i grups d'alumnes estudiats podem dividir-los en tres franges interpretatives.

Un primer bloc amb qualificació de notable que fa referència a la modalitat disciplinar i experiència docent del professorat (comprensió i continguts de l'assignatura); un segon bloc entre notable i aprovat, referit a la metodologia didàctica i organitzativa (claredat de les exposicions, foment de la participació dels alumnes, documentació lliurada, distribució dels continguts en dues parts diferencials, organització i desenvolupament general de l'assignatura, assoliment de expectatives de l'estudiant i metodologia de classe) i un tercer bloc amb aprovat, que fa referència a les tutories.

La reflexió sobre aquests tres elements diferenciats, ens indueix a pensar que l'apartat que afecta al bagatge i expertesa del professorat és el millor demostrat amb la puntuació, i el que obté puntuació més baixa, és el que afecta a les tutories, quedant al mig les qüestions organitzatives. El cas de les tutories, confirma una de les previsions més polèmiques de l'esmentat Procés de Bolonya, en la mesura que promulga la major importància d'aquestes en relació a la modalitat docent tradicional, i que dites tutories s'han considerat difícils de poder-se fer adequadament, amb grups tant nombrosos d'estudiants, al menys amb la qualitat desitjable. Tot i amb això, un estudi recent, apunta haver localitzat diverses puntuacions més afins a l'ensenyament tradicional que a les implicades en les noves modalitats (E-A), per lo que els autors plantegen no rebutjar les bondats de l'ensenyament tradicional, com per exemple classes amb esquemes i més diapositives⁴.

Tradicionalment, la tutoria acadèmica com espai per a resoldre problemes de l'alumnat s'ha vist infrautilitzada, com a una modalitat dissociativa de la resta formativa (clarificar dubtes, assistència voluntària, ajuda a la ensenyament presencial) i on s'entén que tindriem que arribar, és a una modalitat de complementarietat i integració (complementar la formació rebuda amb àmbits relacionats amb la maduresa personal i orientació professional, afavorint l'èxit acadèmic en la trajectòria universitària). Aquestes modalitats, no obstant, sembla que encara tenen poca transcendència en el context universitari espanyol².

Conseqüentment, tenim present que la tutoria acadèmica adquireix un paper destacat en el nou escenari docent, segons documenten aportacions diverses com ara Quinquer Sala (2002) Hanna (2002), Del Rincón 2000, Salmerón et al.

(2000), Álvarez (2000), Sánchez (1999), Hernández de la Torre (1998), Apodaca et al (1997), entre altres.² També som conscients de que entre els objectius de l'avaluació continuada, destaca el fet d'ajudar a l'estudiant a organitzar i percebre l'evolució del seu estudi durant el curs (autoregulació), inherent a proporcionar-li feedback, per a que obtingui progressos acadèmics seqüencials⁵ tenint en compte, entre altres, les condicions i el clima en el que aquest es produeix.² Per obtenir aquest avenç, necessitem implicar més a l'estudiant en aquest procés.

No obstant, el fet de constar la nostra assignatura de Ciències Psicosocials Aplicades a la Salut entre les iniciadores del Grau d'Infermeria, ens permet interpretar els resultats presentats com acceptables, seguint motivades en el repte, del que segons apunten Seidel i Walters (1997), hauria de ser un redisseny continu¹, cara a un ensenyament de qualitat per als futurs professionals d'infermeria.

Nota: Part dels continguts d'aquest treball, han estat presentats en format pòster a la 6na. Trobada de Professorat de Ciències de la Salut, Barcelona, 2, 3 i 4 de febrer de 2011.

Bibliografia utilitzada

1. Jané M. Evaluación del aprendizaje ¿problema o herramienta? Rev. de Estudios Sociales. 2004; 20: 93-98.
2. Gairin J, Feixas M, Guillamon C, Quinquer D. La tutoría académica en el escenario europeo de educación superior. Rev Interuniversitaria de Formación del Profesorado. 2004; 18 (1):61-77.
3. Universitat de Barcelona. Avaluació continuada en grups grans, síntesi del grup de debat a la Jornada de 12 de juny dels Grups d'Innovació Docent Consolidats. Jornada d'Intercanvi d'experiències d'innovació docent. L'avaluació continuada del aprenentatges. Barcelona, Juny; 2007.
4. Fuente J, Martínez Vicente JM, Peralta J, García Berbén AB. Percepción del proceso de enseñanza-aprendizaje y rendimiento académico en diferentes contextos instruccionales de la Educación Superior. Psicothema. 2010; 22 (4): 806-812.
5. López D, Pajuelo A, Herrero JR, Duran A. (2007). Evaluación continuada sin morir en el intento. En: Jornades de Docència del DAC (Departament d'Arquitectura de Computadores). Universitat Politècnica de Catalunya, Barcelona; 2007.

Bibliografia consultada

Universitat de Barcelona. Glossari Acadèmic i Docent. Aprovat per la Comissió Acadèmica del Consell de Govern, 30 d'abril; 2008.

Persona de contacte: Mª Pilar Sabater psabater@ub.edu